

Podstawowe zagadnienia z chronologii.

Podstawowe pojęcia:

Chronologia – nauka o mierzeniu czasu, kolejności następowania po sobie wydarzeń, zjawisk, a także o oznaczeniu wydarzenia, zjawiska wg przyjętego podziału czasu. Nazwa pochodzi od greckich słów chronos (czas) i logos (słowo, nauka). Jest to kolejność chronologiczna.

Epoka – to okres czasu, który umownie rozpoczyna jakieś wydarzenie lub zjawisko (np. upadek Cesarstwa Zachodniorzymskiego) w którym niezależnie od miejsca a niemal w tym samym czasie lub czasie przybliżonym zachodzą podobne zjawiska kulturalne, polityczne, gospodarcze.

Era – dłuższy okres czasu zapoczątkowany jakimś ważnym wydarzeniem (np. narodzinami Chrystusa) tak ważnym, że od tego momentu zaczynamy liczyć czas.

Czas przed narodzinami Chrystusa określane jest najczęściej czasem przed naszą erą (p.n.e.) lub czasem przed narodzinami Chrystusa (p.n.Ch.), natomiast czas po narodzeniu Chrystusa nazywany jest czasem naszej ery (n.e.) lub czasem po narodzeniu Chrystusa.

Tysiąclecie – to okres 1000 lat lub millenium

Wiek – to okres 100 lat

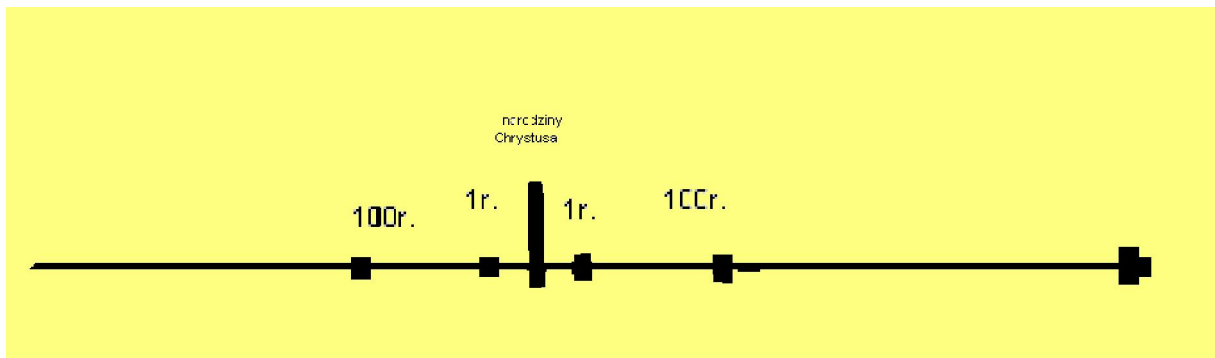
Epoki historyczne – to podział czasu w historii na dłuższe okresy które umownie rozpoczynają i kończą jakieś ważne wydarzenia.

- **Prehistoria** od pojawienia się człowieka na ziemi (ok. 5-1 mln lat temu) do ok. 3000 r. p.n.e. czyli w momencie wynalezienia pisma
- **Starożytność** od ok. 3000 r. p.n.e. do upadku Cesarstwa Zachodniorzymskiego, czyli 476 r. n.e.
- **Średniowiecze** od 476 r. n.e. do 1492 r. n.e. czyli odkrycia przez Krzysztofa Kolumba Ameryki
- **Nowożytność** od 1492 r. do 1918 r. czyli zakończenia I wojny światowej
- **Czasy najnowsze** od 1918 r. do dnia dzisiejszego

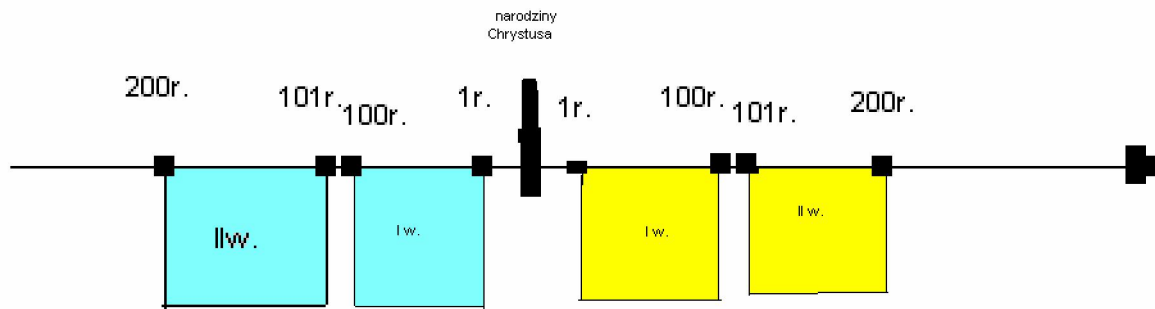
*Taka periodyzacja (czyli podział) dziejów została przyjęta przez autorów naszego podręcznika. Natomiast istnieją jeszcze inne podziały dziejów również poprawne.

Obliczanie wieków:

W chronologii brak jest roku 0, punktem zwrotnym w naszej kulturze było narodzenie Chrystusa, po tym wydarzeniu od razu następuje rok 1. Przed narodzeniem Chrystusa mamy rok pierwszy ale zawsze należy zaznaczyć, że jest to rok pierwszy przed naszą erą. Okres naszej ery zapoczątkowało właśnie narodzenie Chrystusa.

1- 100r. to I wiek naszej ery	ale	100-1r. to I wiek przed naszą erą
101-200 to II w. n.e.	ale	200-101 to II w. p.n.e.
201-300 – III w. n.e.	ale	300 – 201 – III w. p.n.e.
1001 – 1100r. – XI w. n.e.		1100 – 1001r. – XI w. p.n.e.
1101 – 1200r. – XII w. n.e.		1200 – 1101r. – XII w. p.n.e.
1201 – 1300r. – XIII w. n.e.		1300 – 1201r. – XIII w. p.n.e.
1901 – 2000r. – XX w. n.e.		2000 – 1901r. – XX w. p.n.e.
2001 – 2100r. – XXI w. n.e.		2100 – 2001r. – XXI w. p.n.e.
2901 – 3000r. – XXX w. n.e.		3000 – 2901r. – XXX w. p.n.e.
3001 – 3100r. – XXXI w. n.e.		3100 – 3001r. – XXXI w. p.n.e.

Określanie wieków:

1410 r. - rok, w którym odbyła się bitwa pod Grunwaldem - to wiek XV.

Data 1410 oznacza, że 14 pełnych wieków (14 wieków x 100 lat) już minęło, a od dziesięciu lat trwa już wiek następujący, czyli wiek XV.

Rok 1683 - rok bitwy pod Wiedniem - to wiek XVII. Data 1683 oznacza, że 16 pełnych wieków (16 setek) minęło i od osiemdziesięciu trzech lat trwa już wiek następujący, czyli XVII.

Rok 1000 - rok zjazdu gnieńskiego to wiek X. Data 1000 oznacza, że 10 pełnych wieków minęło (10 wieków x 100 lat)

Rok 31 p.n.e. - to rok bitwy pod Akcjum. Data oznacza, że nie upłynęło jeszcze pierwsze sto lat dlatego też jest to wiek pierwszy, bo wiek liczy sobie sto lat

Od 100 roku do 1 roku miało miejsce wiek I przed naszą erą - 31 r. p.n.e. mieści się w tej pierwszej setce.

METODA JEDYNKOWA określenia wieków.

Jest to metoda w której do cyfr w datach dodajemy cyfrę 1.

I tak gdy jest to rok od 1 do 100 do cyfry 1 zawsze dodajemy 0.

Np. 15r. - 1 + 0 = 1 czyli jest to wiek I

99r. - 1 + 0 = 1 czyli jest to wiek I

Natomiast w datach trzycyfrowych cyfrę 1 dodajemy do pierwszej cyfry w dacie.

Np. 321r. - 1 + 3 = 4 czyli IV wiek

876r. - 1 + 8 = 9 czyli IX wiek

W datach czterocyfrowych do cyfry jeden dodajemy zawsze dwie pierwsze cyfry z daty.

Np. 1222r. - 1 + 12 = 13 czyli XIII wiek

1918r. - 1 + 19 = 20 czyli XX wiek

Inne przykłady:

1r. - 1 + 0 = 1 czyli jest to I w.

10r. - 1 + 0 = 1 czyli jest to I w.

123r. - 1 + 1 = 2 czyli jest to II w.

1221r. - 1 + 12 = 13 czyli jest to XIII w.

2001 - 1 + 20 = 21 czyli jest to XXI w.

UWAGA! Jednak system ten zawodzi gdy mamy pełne daty:

100r. - 1 + 1 = 2 jednak jest to I wiek

500r. - 1 + 5 = 6 jednak jest to V wiek

1000r. - 1 + 10 = 11 jednak jest to X wiek

1300 - 1 + 13 = 14 jednak jest to XIII wiek

wiczenia

Na osi czasu zaznacz daty wydarzeń i określ wiek w którym te wydarzenia miały miejsce.

966r. – chrzest Polski

1000r. zjazd gnieźnieński

1525r. – hołd pruski

1364r. – założenie Akademii Krakowskiej

1320r. – koronacja Władysława Łokietka

1226r. – sprowadzenie Krzyżaków do Polski

1138r. – śmierć Bolesława Krzywoustego

1025r. – pierwsza koronacja królewska w Polsce

1586 – śmierć Stefana Batorego

Określ wiek:

101 – 200 r. to wiek

1301 – 1400 to wiek

900 – 801 to wiek

2000 – 1901r. to wiek

1800 – 1701r. to wiek.....

1401 – 1500r. to wiek

400 – 301r. to wiek

Uzupełnij:

100 –r. – lw. p.n.e.

..... – 1300r. – XIII w.

1000 – – X w. p.n.e.

1900 – 1801r. p.n.e. –

1500r. p.n.e. – –

201r. – –

Zadania

Bolesław Chrobry żył na przełomie X i XI wieku, jego potomek Bolesław Krzywousty urodził się około 100 lat później. W którym wieku żył Bolesław Krzywousty?

Bitwa pod Akcjum miała miejsce w 31r. p.n.e. a bitwa pod Grunwaldem w 1410r., która odbyła się wczym wieku?

Ania urodziła się 22 maja 2000r. W którym wieku urodziła się Ania a w którym będzie obchodziła swoje osiemnaste urodziny?

Na osi czasu zaznacz daty trzech wydarzeń, uporządkuj je w kolejności chronologicznej. Które wydarzenie jest najwcześniejsze, a które miało miejsce najpóźniej:

753r. p.n.e. – założenie Rzymu

71r. p.n.e. – wybuch powstania Spartakusa

476r. – upadek Cesarstwa Zachodniorzymskiego

31r. p.n.e. – bitwa pod Akcjum

966r. – chrzest Polski

972r. – bitwa pod Cedynią